

PROMOVAREA MULTICULTURALITĂȚII ÎN ERA DIGITALĂ ÎN SPIRITUL DEZVOLTĂRII DURABILE

Doina Banciu

doina.banciu@ici.ro

Dora Coardos

coardos@ici.ro

Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare în Informatică – ICI București

Rezumat: Articolul de față se referă la principalele cercetări realizate în cadrul proiectului de cercetare „Sistem integrat pentru promovarea și evidențierea multiculturalității în scopul dezvoltării durabile a spațiului rural”, din planul sectorial de cercetare-dezvoltare al MCSI, în perioada 2011-2014. Proiectul are ca obiectiv evidențierea și promovarea produselor culturale cu relevanță la nivel european, punerea în valoare a potențialului cultural rural, în scopul dezvoltării durabile a spațiului rural.

Cuvinte cheie: multiculturalitate, diversitate culturală, dezvoltare durabilă, conținut digital.

Abstract: This article covers the main research conducted in the research project “Integrated system for promoting and highlighting multiculturalism to sustainable rural development”, the R & D sectorial plan of MCSI in the period 2011-2014. The project aims at highlighting and promoting cultural relevance in Europe, highlighting areas of potential cultural, sustainable development for the country side.

Keywords: multiculturalism, cultural diversity, sustainable development, digital content.

1. Introducere

Politica în domeniul culturii promovată de Comunitatea Europeană are în vedere respectarea și promovarea identității culturale a unei națiuni sau colectivități regionale și favorizarea dialogului dintre culturi.

Integrarea europeană în domeniul culturii înseamnă apărarea și promovarea diversității: patrimoniul imaterial și material, creația artistică, mentalitățile, tradițiile și obiceiurile, limbile popoarelor și colectivităților sunt toate elementele ale acestui deziderat.

Moștenirea etnofolclorică cuprinzând arhitectura populară, tradițiile și obiceiurile populare, artizanatul, portul popular și folclorul, constituie un element definitoriu pentru spațiul românesc.

Dezvoltarea, protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural, caracterizat de elementele menționate, contribuie în mod esențial la integrarea reușită într-o Europă multiculturală și multinațională.

Fiecare fapt de cultură populară din zonele geografice ale României dezvăluie relații de conviețuire între românii autohtoni: moldoveni, munteni, transilvăneni, pe de o parte, și diferitele populații stabilite aici (nemți, unguri, bulgari, turci, greci, tătari, lipoveni, ucraineni, italieni, etc.) pe de altă parte.

Multiculturalitatea este definită, în linii mari, ca fiind însumarea mai multor caracteristici, credințe, convingeri și orientări ale indivizilor, într-un spațiu relativ restrâns, care se află sub protecția guvernelor și a organizațiilor internaționale. În acest sens, multiculturalitatea devine o formă de definire a identităților individuale și, în aceeași măsură, de formare a solidarităților.

„Diversitatea culturală” sau „multiculturalismul” se referă la coexistența armonioasă și interacțiunea diferitelor culturi, unde „cultura ar trebui privită ca un set distinctiv de caracteristici spirituale, materiale, intelectuale și emoționale ale unei societăți sau ale unui grup social și pe care le completează, pe lângă artă și literatură, modurile de viață, modurile de conviețuire, sistemele de valori, tradiții și credințe”[1].

Multiculturalitatea este o realitate și o valoare incontestabilă atât în spații culturale formate în țări cu un mare aport de imigranți, cum întâlnim în câteva cazuri în spațiul occidental, cât și în spații culturale cu o îndelungă tradiție istorică și cu o structură ce presupune conviețuirea între o cultură majoritară și mai multe minorități istorice, cum este cazul românesc și îndeosebi cel transilvan ”.

Minoritățile naționale, prin contribuția lor la viața culturală, științifică și economică a țării, prin spiritul de conviețuire și acceptare reciprocă pe care-l generează, reprezintă un atu și o bogăție pentru România.

Multiculturalismul răspunde necesităților unei lumi în schimbare în care exprimarea diverselor identități capătă forma unor răspunsuri în fața provocărilor aduse atât de către statul național, cât și de sfera transnațională și globală.

2. Evoluția multiculturalității în lume

Globalizarea a făcut din comunicarea interculturală un fapt inevitabil. Lumea de azi este supusă unor schimbări rapide, interacțiunea dintre oameni capătă noi dimensiuni. Contactul și comunicarea cu alte culturi sunt caracteristicile dominante ale vieții moderne.

Comunicarea multiculturală înseamnă interacțiunea directă între oameni de diferite culturi. Comunicarea multiculturală implică mult mai mult decât înțelegerea normelor unui grup, ea presupune acceptarea și tolerarea diferențelor.

Pentru a pune în evidență modul de abordare al comunicării multiculturale în lume vom prezenta această problematică așa cum este ea rezolvată în diverse zone ale lumii.

În **Australia** multiculturalismul are un statut special. Sensul conceptului de multiculturalism s-a schimbat foarte mult de la introducerea sa oficială [2].

Inițial, a fost înțeles de către majoritatea populației ca o nevoie de acceptare a faptului că mulți dintre membrii comunității australiane provin din diferite culturi și încă sunt legați de acestea. Într-un final, multiculturalismul a fost înțeles ca fiind drepturile imigranților de a-și exprima identitatea lor culturală. În prezent, este adesea folosit cu referire la faptul că foarte mulți oameni din Australia au o moștenire culturală sau etnică diversă, fapt care este acceptat pe scară largă. În Canberra, capitala Australiei, a devenit o tradiție ca anual, timp de o săptămână în luna februarie, să se desfășoare Festivalul Multicultural Național.

În **Canada** multiculturalismul a fost adoptat drept politică oficială a guvernului canadian [3]. Canada are cea mai mare rată de imigrare din lume datorită politicii economice și a politicii de reîntregire a familiei. De-a lungul timpului, în cultura de masă a Canadei au fost înglobate elemente ale culturilor popoarelor native și ale imigranților. Cultura Canadei, la fel ca în majoritatea celorlalte țări din lume, este un produs al istoriei, geografiei sale și sistemului său politic. Fiind o națiune de coloniști, Canada a fost modelată de valurile de migrație, care s-au combinat pentru a forma un amestec unic de obiceiuri, bucătării și tradiții ce au marcat dezvoltarea socio-culturală a națiunii. Guvernul federal al Canadei a influențat cultura canadiană prin programe, legi și instituții.

În **Statele Unite ale Americii**, nu există la nivel federal o politică clară privind multiculturalismul. În schimb multiculturalismul a fost promovat prin intermediul sistemului școlar, odată cu creșterea numărului de programe de studiu bazate pe specificul etnic în învățământul superior. Cultura americană [4] este o cultură occidentală, influențată inițial de culturile europene. Statele Unite ale Americii a devenit o țară cu propriile sale caracteristici unice sociale și culturale, cum ar fi dialecte, muzică, arte, obiceiuri sociale, bucătărie și folclor. În prezent, Statele Unite ale Americii este o țară multietnică și multirasială ca urmare a imigrației pe scară largă din diverse țări de-a lungul istoriei sale.

În **India**, termenul de multiculturalism nu este foarte utilizat, fiind utilizat mai degrabă termenul de diversitate.

Cultura din India a fost influențată de-a lungul istoriei sale de așezarea sa geografică și diversitatea populațiilor locuitoare. Limbile vorbite, religiile, dansul, muzica, arhitectura și obiceiurile diferă de la loc la loc, având totuși ceva în comun [5]. Între statele componente ale Indiei există diferențe semnificative din punct de vedere al limbii, culturii, bucătăriei, îmbrăcămînții, stilului literar, arhitecturii, muzicii și sărbătorilor. India, fiind o societate multiculturală și multi-religioasă, celebrează sărbători și festivaluri ale diferitelor religii.

Din punct de vedere al organizării politice, **Malaezia** este alcătuită din mai multe state și teritorii federale. Cultura în Malaezia [6] se bazează pe culturile diferitelor populațiilor locuitoare. Etniile diferite care există în prezent în Malaezia au propriile lor identități culturale unice și distincte, existând și unele interferențe între acestea. Bucătăria este diferită adesea de la o etnie la alta, dar există unele feluri de mâncare pregătite cu produse alimentare ale diferitelor etnii. Fiecare grup religios important are propriile sale zile religioase care sunt declarate ca fiind sărbători oficiale. Zilele libere oficiale diferă de la stat la stat. Chiar dacă festivalurile au o proveniență etnică specifică, acestea sunt celebrate de întreaga populație din Malaezia.

De-a lungul istoriei multiculturalismului, în **Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord**, au existat trei etape [7]:

- prima etapă începe după perioada de imigrație din țările parte ale Commonwealth - forme diverse de rasism;
- a doua etapă a avut loc în anii '80 când Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a urmat aceiași pași parcurși de Canada și Australia - în care guvernele au promovat o celebrare a diversității culturale;
- etapa cea mai recentă a multiculturalismului este încă la început și, într-o anumită măsură, semnifică o existență nouă în același timp a „diversității culturale” împreună cu apelurile de păstrare a identității naționale.

Multiculturalismul este o experiență relativ nouă în **Spania** în comparație cu alte țări din Europa de Vest [8]. Spania, ca multe alte țări, cum ar fi Franța sau Portugalia, este provocată să definească condițiile în care *cultura ar trebui să fie pusă în aplicare în special la școală, și în general în educație*. Societatea multiculturală din Spania, a devenit destul de specială. Diversitatea culturală este legată în principal, de populațiile de imigranți, ale căror drepturi sunt stipulate în constituție și reglementate printr-o serie de legi naționale, ca parte a culturii comune.

În **Franța, anul 2011** este plasat sub semnul diversității societății și al promovării diversității culturale în era digitală. O nouă latură a multiculturalității constă în *accesibilitatea persoanelor cu handicap în instituții publice, muzee și în domeniul audio-vizual* (Federic Mitterand).

La nivel european, obiectivul general al Agendei Digitale este acela de a aduce beneficii economice și sociale durabile în țările Uniunii Europene datorită unei piețe unice digitale bazată pe internetul rapid și ultrarapid și pe aplicațiile interoperabile.

Totuși, nu trebuie ignorat faptul că există poziții din partea celor trei principali lideri europeni cu privire la imigrație în țările europene, care afectează modelul multicultural în Europa.

Un studiu asupra politicilor multiculturale referitoare la comunitățile de musulmani din cele două viziuni ale multiculturalismului în Europa, Franța și Germania arată că aceste două țări au tradiții diferite ale identității naționale și ale cetățeniei, sunt cazuri contrare, interesante de comparat.

3. Evoluția multiculturalității în România

În România trăiesc alături de comunitățile de români diferite alte **comunități etnice**, cu tradiții culturale, lingvistice și religioase specifice. Regiunile cu cea mai mare diversitate etnică din România sunt Transilvania, Banatul, Bucovina și Dobrogea, iar zonele cu diversitate etnică mai redusă sunt Oltenia și Moldova

„Multiculturalismul românesc” ar putea fi dat în orice moment drept exemplu occidentului, occident care se confruntă, tot mai mult, cu grave probleme puse de minoritatea musulmană în creștere.

În timp s-a creat o civilizație care se caracterizează atât prin elemente comune tuturor etniilor, cât și prin note particulare, individuale, ale fiecărei etnii în parte. Elementele comune, similitudinile, se datorează conviețuirii în același habitat.

Elementele de diferențiere în cultura tradițională ale fiecărei etnii ține în fapt, de variantele reprezentării acelor credințe arhaice generate de: religie, secvența de timp în care s-a conturat obiceiul, de locul de origine al etniei respective.

Toleranța a constituit întotdeauna nota esențială a comportamentului comunității tradiționale din zonele geografice ale României.

Istoria și dinamica vieții sociale, manifestările la nivel mental, în decursul timpului, ne permit să considerăm și să definim regiunile istorice drept zone de conviețuire etnică. (Transilvania, Banat, Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea).

Spațiul românesc în general și cel transilvan în mod special stau sub semnul *multiculturalității*.

3.1. Multiculturalitate în Transilvania

Transilvania este un loc special, cu valori istorice, etnice, culturale și etnografice care o diferențiază de celelalte provincii ale României. O istorie multiethnică și tradițiile multiculturală au marcat pentru totdeauna această regiune.

Românii, ungurii, sașii și secuii - grupuri etnice foarte diferite -, au reușit să creeze aici o lume unică, în care s-a prezervat caracterul cultural arhaic.

Satele transilvane *cu biserici fortificate săsești* oferă o imagine plină de viață a peisajului cultural din sudul Transilvaniei.

Sibiul, leagăn al civilizației săsești pe meleagurile noastre, se învecinează la vest cu o grupare de sate românești care formează o unitate etnografică numită Mărginimea Sibiului. Aceste sate stau mărturie a identității culturale a românilor pe aceste meleaguri.

Specificul multiculturalității transilvane are drept materializare Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj. Artizanul reconstrucției multiculturale a acestei universități este profesorul universitar Andrei Marga. El afirmă despre această universitate că este "*Universitatea cu cea mai dezvoltată organizare multiculturală, asigurând studii complete în română, maghiară, germană, precum și specializări în ebraică, alături de o gamă largă de programe în limbi moderne (engleză, franceză, italiană, spaniolă, etc.)*"[10]. Deși este o universitate laică modernă, ea acordă o importanță deosebită valorizării unei bogății extraordinare a spațiului cultural transilvan: *diversitatea confesională și religioasă*.

3.2. Multiculturalitate în Banat

Într-un spațiu multicultural, așa cum este de multe secole și până în prezent Banatul, contactele interculturale erau inevitabile și bine venite, deoarece ele se manifestau într-un mod firesc în viața cotidiană, ducând la buna înțelegere între reprezentanții diferitelor etnii.

În Banat interculturalitatea are la bază un comportament permisiv original care a oferit fiecărei etnii posibilitatea să se integreze în istoria comunitară, fără a se simți agresată de „băștinași”, fie ei majoritari sau minoritari.

Minoritățile naționale, prin contribuția lor la viața culturală, științifică și economică a țării, prin spiritul de conviețuire și acceptare reciprocă pe care-l generează, reprezintă un atu și o bogăție pentru România.

Comunicarea între minoritățile din Banat a fost întotdeauna remarcabilă, suportul său fiind plurilingvismul practicat în toate comunitățile etnice minoritare.

Germanii, de exemplu, folosesc, alături de limba maternă, româna și maghiara, sârbii și bulgarii sunt bilingvi dintotdeauna, româna fiind însușită de preferință ca a doua limbă în familiile lor; evreii sunt multilingvi. Alături de limba slovacă, majoritatea din Nădlac este vorbitoare de română și maghiară.

Folosirea a două, trei și chiar a patru limbi în Banat e un aspect rar întâlnit în alte regiuni ale Europei. Plurilingvismul (bilingvism și, în multe cazuri, trilingvism) care este specific unei părți însemnate a populației din această zonă datează de secole.

O altă componentă a fenomenului intercultural din Banat și din România este prezența familiilor mixte din punct de vedere etnic - dovada vie a interculturalității și totodată un factor al dezvoltării multilingvismului.

3.3. Multiculturalitate în Dobrogea

Provincia multiculturală - Dobrogea a adunat de-a lungul secolelor vestigii, istorie și monumente de la mai toate etniile care s-au perindat la un moment dat pe țărmurile Mării Negre, fie că este vorba de grecii și romanii din antichitate sau de turcii otomani din Evul Mediu.

Dobrogea numără în prezent 25 comunități etnice, unele statornicite de mii de ani, altele doar de câțiva. Deși foarte diferite din perspectiva confesiunii, a tradițiilor ori a obiceiurilor culinare, aceste comunități etnice au știut să valorifice unicitatea coabitării aceluiași ținut, fără a isca tensiuni xenofobe.

Această provincie multiculturală - Dobrogea - poate fi promovată ca model european de conviețuire multiculturală. Afirmarea este susținută de faptul că:

- aici, conviețuiesc și își păstrează tradițiile o mulțime de grupuri etnice;
- sunt organizate și festivaluri în care aceste comunități își promovează tradițiile.

Multiculturalitatea aceasta este foarte bine reprezentată la Babadag, unde există o puternică comunitate turcă, există monumente medievale-moschei, există un muzeu de artă orientală, unde sunt expuse tot felul de obiecte. La fel în Tulcea, unde există, în afară de populația turcă și tătară, ruși lipoveni.

De asemenea, există o comunitate restrânsă de *greci și italieni*. De exemplu satul Izvoarele, cu o populație majoritar greacă și satul Greci, unde există o comunitate de italieni. Și, bineînțeles, rușii lipoveni, care se simt minunat în Delta.

Pentru a prezenta specificul multi-etnic al spațiului dintre Dunăre și mare, Muzeul de Artă Populară din Tulcea a deschis expoziția permanentă „*Multiculturalitate în Dobrogea*”. Aici sunt puse în evidență mărcile identitare ale diferitelor etnii din Dobrogea (turci, tătari, ruși-lipoveni, dar și bulgari, ucraineni și greci), reliefând totodată specificul românesc și aromân.

4. Structuri reprezentative ce dețin informație digitală

Istoria și dinamica vieții sociale, manifestările la nivel mental, în decursul timpului, ne permit să considerăm și să definim regiunile istorice drept zone de conviețuire etnică.

Cunoscut la nivel regional mai ales în urma studiilor cu caracter științific întreprinse în secolul XX, folclorul pe teritoriul României a fost împărțit în numeroase zone folclorice, în funcție de regiuni, județe sau subregiuni ale unui județ. Folclorul ajunge să fie divizat chiar și în funcție de sate sau comune. Acest sistem de diviziuni, aparent exagerat, evidențiază multitudinea de obiceiuri, tradiții, datini, care însumate relevă identitatea românilor, existența lor străveche.

Pornind de la principalele zone etnografice ale României au fost identificate structuri reprezentative care dispun de informație digitală referitoare la elemente de multiculturalitate în principal în zona rurală. Dintre instituțiile culturale deținătoare de astfel de informații vom aborda pe de o parte *muzeele* și pe de altă parte *bibliotecile*.

4.1. Promovarea multiculturalității de către muzee

Muzeul reprezintă un prețios instrument de știință și educație, care cultivă prin zestrea sa o legătura strânsă între trecut și prezent.

Patrimoniul muzeal reflectând produsele specifice ale epocilor și ale unor zone date, în primul rând produsul atâtor generații, se integrează în lanțul neîntrerupt al progresului societății de pe teritoriul României.

Muzeele etnografice nu sunt instituții care doar acumulează, conservă și valorifică prin expoziții, mărturiile și documentația din patrimoniu. Ele sunt instituții științifice, cu sarcini complexe, cu un obiect de cercetare stabilit până la un punct, urmărind obiectul însuși al etnografiei, cu particularitatea că operează în principal cu mărturii autentice, ale culturii populare și vieții

sociale, devenite din momentul achiziționării lor, obiecte de muzeu.

În cadrul rețelei muzeelor cu caracter sociologic și etnografic reținem următoarele categorii:

- muzee care abordează complex domeniul, pe teritorii determinate (Muzeul etnografic al Transilvaniei - Cluj, Muzeul etnografic al Moldovei - Iași, Muzeul Banatului - Timișoara, Muzelele din Reghin, Lupșa etc.). Ariile corespund teritoriului țării, provinciilor istorice, relativ teritoriilor județelor, chiar și ale unor așezări, în relație și cu ariile învecinate;
- muzee dedicate cu precădere unor laturi ale culturii populare (arhitecturii, ocupațiilor, tehnicilor și meșteșugurilor, genurilor creației artistice, obiceiurilor), cum sunt Muzeul satului, Muzeul viticulturii și pomiculturii de la Golești, Muzeul tehnicii populare din Dumbrava Sibiului, Muzeul de artă populară al României, Muzeul din Făgăraș etc.

Ca exemplu, vom considera *Muzeul de Etnografie și Artă Populară Tulcea*. Acesta reflectă prin diversitatea colecțiilor un model cultural unic generat de conviețuirea etnică dintre români și celelalte populații.

În cadrul muzeului expoziția permanentă *Multiculturalitate dobrogeană* prezintă aspecte ale identității culturale ale diferitelor populații care au conviețuit de-a lungul timpului în Dobrogea și care continuă să trăiască în armonie și astăzi.

Vizitatorii au posibilitatea să cunoască din tradițiile românilor, aromânilor, turcilor și tătarilor, grecilor, bulgarilor, rușilor – lipoveni și ucrainenilor. În acest sens muzeul dispune de mai multe colecții.

În cadrul *colecției de etnografie* a muzeului se prezintă piese care identifică instrumentarul folosit în practicarea ocupațiilor și meșteșugurilor tradiționale, acestea reflectând adaptarea locuitorilor din zonă la un habitat cu totul deosebit în raport cu alte ținuturi. Sunt prezentate unelte, dispozitive folosite la pescuit, apicultură, pomicultură, viticultură, prelucrarea semințelor, agricultură, morărit, creșterea animalelor, vânătoare.

O serie de mijloace și tehnici reflectă preocuparea populației românești și de diferite alte etnii pentru prelucrarea materiilor prime în vederea obținerii unor materiale de construcție, a obiectelor de uz casnic, pentru confecționarea de unelte, scule, instrumente, dispozitive, arme și mijloace de transport, specifice activității în această zonă pentru civilizația preindustrială. Sunt reprezentate meșteșuguri tradiționale ca: prelucrarea lemnului, a argilei, a pietrei, a vegetalelor (stuf, papură, paie).

Pentru domeniul prelucrării pieilor, a blănurilor, a fibrelor vegetale și animale în vederea realizării pieselor de uz gospodăresc, a împletiturilor, a țesăturilor decorative sau necesare confecționării pieselor de port, este prezentată o gamă largă de unelte, dispozitive, mecanisme, mijloace folosite în industria casnică: de cojocărie, curelărit, cizmărie, dărăcit, tors, urzit, țesut, cusut, împletit, melițat.

De remarcat și colecția vaselor de metal a cărei diversitate se datorează atât metalelor utilizate (aramă, fier, argint, plumb) cât și tehnicilor de confecționare și ornamentare (tăiere, perforare, ciocănire, laminare, lustruire, incizare, pilire, nituire, îndoire).

Muzeul deține și o colecție de covoare de o valoare artistică și documentară deosebită.

Prin urmare, pornind de la obiectele prezente în diverse muzee vom urmări să punem în evidență elemente de multiculturalitate referitoare la: arhitectura populară, obiceiuri și tradiții, portul popular, folclorul popular, meșteșuguri și ocupații tradiționale, alimentația tradițională, artizanatul (țesături țărănești ornamentale, broderii, țesături decorative, podoabe, obiecte de cult), inventarul gospodăresc, ustensile de bucătărie, instalații tehnice.

4.2. Promovarea multiculturalității prin biblioteci digitale

Biblioteca Digitală are ca principal scop conservarea și protecția patrimoniului cultural național existent, promovarea colecțiilor și lărgirea accesului la informație. Prin digitizarea colecțiilor de

documente și constituirea bibliotecii digitale se asigură o bună promovare a valorilor, o mai bună diseminare a informației și o valorificare superioară, la nivel național și internațional, a colecțiilor speciale, a documentelor rare.

Biblioteca și serviciile de informare într-un context cultural și lingvistic divers, includ pregătirea de servicii pentru toate tipurile de utilizatori ai bibliotecii și pregătirea de servicii de bibliotecă speciale pentru a deservi grupuri culturale și lingvistice. O atenție specială ar trebui acordată grupurilor care sunt adesea marginalizate în societăți culturale diverse: minorități, cei care cer azil și refugiații, rezidenții cu permis de ședere temporară, muncitorii imigranți și comunități indigene.

Într-o societate multiculturală, bibliotecile trebuie să pună accentul pe activități care să permită contactul între diferitele grupări etnice și culturale și să încurajeze schimburile interculturale, prin promovarea înțelegerii și toleranței dintre grupurile etnice și culturale.

Conform definiției date de IFLA (Federation of Library Association and Institution), „activitățile multiculturale ale bibliotecilor sunt o sumă de servicii oferite de bibliotecă, care trebuie să satisfacă cerințele unei societăți multiculturale.”¹

Fiecare individ din cadrul societății globale are dreptul la o serie de servicii de bibliotecă și de informare.

Pentru a veni în întâmpinarea diversității culturale și lingvistice, bibliotecile ar trebui:

- să servească toți membrii comunității fără discriminare datorită moștenirii culturale și lingvistice;
- să furnizeze informații în limbile și tipurile de scriere;
- să ofere acces la o gamă largă de materiale și servicii reflectând toate comunitățile și nevoile.

Ca exemple de biblioteci din zone diferite ale lumii care asigură servicii multiculturale amintim:

- țările scandinave dispun de o infrastructură pentru serviciile multiculturale de bibliotecă, cu un depozit central de publicații, servicii de consiliere, portalurile Web multilingve și, de asemenea, cooperează și participă la programele de producție editorială;
- în Statul Federal Australian, portalul web „*Multicultural Bridge*” de pe serverul Bibliotecii de Stat Queensland asigură accesarea multilingvă a informațiilor pe internet. În afară de acestea, oferă informații în domeniul comunitar;
- biblioteca din Frankfurt - **proiectul „*International Bibliothek*”** are o orientare corespunzătoare cerințelor actuale și de perspectivă ale comunității multiculturale;
- activitatea multiculturală a bibliotecii în Italia a fost puternic influențată prin conceptul „*raftul de cărți multicultural*”, aparținând pedagogului Vincio Ongini. Internetul constituie pentru bibliotecile italiene varianta virtuală de continuare a inițiativei „*Raftul de cărți multicultural*.”;
- *Europeana*, biblioteca digitală care vrea să reunească opere reprezentative pentru cultura europeană, permite cetățenilor să consulte versiunile online ale unor cărți, fotografii, hărți, ziare, filme și videoclipuri care provin din diferite instituții din întreaga Europă.

La noi, există biblioteci care dispun de informație digitală. Câteva dintre acestea vor fi prezentate (succint) în continuare.

¹ Federation of Library Association and Institution, <http://www.ifla.org>

4.2.1. Biblioteca Metropolitană București

În cadrul acestei biblioteci întâlnim Biblioteca Digitală a României – Dacoromanica. Dacoromanica este cea mai importantă bibliotecă digitală românească accesibilă gratuit în Internet. Dezvoltarea ei prin îmbogățirea continuă cu documente digitalizate se face permanent, în fiecare săptămână, pentru a fi un veritabil instrument în serviciul rețelelor de cooperare națională și internațională, precum și pentru a deveni partener în Biblioteca Digitală Europeană Europeana. (<http://www.bmms.ro/articole.aspx?catId=184&c=2>)

Dacoromanica este singura bibliotecă digitală profesionistă din România, concepută pentru a răspunde provocărilor Mileniului III.

Dacoromanica oferă acces la documente tipărite (monografii, periodice, cărți poștale, hărți) în mod imagine și text, la documente sonore și vizuale, în mod audio și video încadrate în următoarele categorii:

- documente cu acces liber (nu se află sub incidența dreptului de autor sau drepturile au fost negociate cu moștenitorii de drept);
- documente aflate sub incidența dreptului de autor, disponibile exclusiv în site și fără drepturi de copiere, pe site fiind afișate doar metadatele, pictograma și, selectiv, primele 5 pagini din document, pornind de la pagina de titlu.

Majoritatea documentelor sunt în limba română, dar se regăsesc documente cu texte integral sau parțial în limbile: slavonă, latină, greacă (veche, bizantină, neogreacă), armeană, română cu alfabet chirilic, română cu alfabet de tranziție, maghiară, rusă, germană, franceză, italiană, arabă, poloneză, suedeză.

- documente în mod imagine. Sunt documentele digitizate în format TIFF și publicate în format JPEG, JP200 sau PDF care prezintă, pagină cu pagină, în facsimil, imaginile fotografice ale originalului reproducându-l fidel;
- documente în mod text. Sunt documentele digitizate în format TIFF și prezentate în format PDF oferind posibilitatea efectuării căutărilor în text și copierea unor citate.

4.2.2. Biblioteca Digitală Mureș

Biblioteca Digitală Mureș are în vedere, pe lângă dezideratele naționale, atât promovarea publicațiilor proprii cât și sprijinirea procesului de educare și învățare prin intermediul bibliotecilor orașenești și comunale prin punerea la dispoziție a unor materiale didactice, bine documentate, create în Biblioteca Județeană Mureș. (<http://www.bjmures.ro/>)

La data de 10 Noiembrie 2011 existau în baza de date a Bibliotecii Digitale Mureș 48 de documente în format digital, afișate în ordine cronologică de la cel mai vechi la cel mai recent postat.

4.2.3. Biblioteca Digitală a BCU "Lucian Blaga", Cluj-Napoca

Biblioteca digitală conține cărți, manuscrise, periodice și materiale iconografice din colecțiile bibliotecii BCU Cluj. (<http://www.bcucuj.ro/bibl-electronica.php#>). Criteriile de selecție pentru digitizare sunt:

- publicații relevante pentru Cluj-Napoca și Transilvania;
- publicații foarte solicitate;
- documente scanate la solicitarea cititorilor.

Căutarea se face în metadate și în textul integral al documentelor tipărite.

Rezultatele se pot sorta după relevanță, titlu sau data publicării.

La data de 10 Noiembrie 2011 existau în baza de date a Bibliotecii digitale B.C.U. Cluj Napoca 15591 de documente în format digital afișate, pentru răsfoirea cărora se pot folosi următoarele criterii: Categoriile și Colecții, Data publicării, Autor, Titlu, Subiect.

4.2.4. Biblioteca Digitală Națională

Constituirea *Bibliotecii Digitale Naționale*, parte componentă a Bibliotecii Digitale Europene, are ca principal scop conservarea și protecția patrimoniului cultural național existent în bibliotecile din Sistemul Național de Biblioteci precum și promovarea colecțiilor și lărgirea accesului la informație. (<http://digitool.bibnat.ro:8881/>)

În Biblioteca Digitală Națională vor fi incluse și documentele create numai în format electronic (cărți și reviste on-line, resurse electronice de pe site-uri, baze de date, etc).

Prin digitizarea colecțiilor de documente și constituirea Bibliotecii Digitale Naționale, se asigură o bună promovare a valorilor naționale, o mai bună diseminare a informației și o valorificare superioară, la nivel național și internațional, a colecțiilor speciale, a documentelor rare.

4.2.5. Biblioteca digitală din cadrul cIMEC

cIMEC este instituția cea mai importantă în România în domeniul prezervării și restaurării moștenirii culturale. Sarcinile sale sunt legate de administrarea bazelor de date naționale și a altor resurse informaționale culturale computerizate, dezvoltarea de instrumente pentru documentarea colecțiilor de patrimoniu (reguli de descriere a artefactelor, standarde de date, tezaure terminologice, fișiere de autoritate, software etc.) și asigurarea instrumentelor tehnice și a consultanței în utilizarea lor pentru muzee, biblioteci și alte instituții culturale.

Biblioteca digitală din cadrul cIMEC cuprinde opere din următoarele categorii: Arheologie, Istorie, Ghiduri, Literatură, Carte, Numismatică, Muzee, Arte interpretative. (<http://www.cimec.ro/Biblioteca-Digitala/Biblioteca.html>)

4.2.6. Biblioteca Academiei Române

Academia Română, fiind cel mai înalt forum cultural pe plan național, este de asemenea activă în prezervarea și diseminarea moștenirii culturale.

În 1999, Academia Română, în colaborare cu Ministerul Culturii și Cultelor și cIMEC au pus bazele unui proiect de digitizare. În prezent baza de date creată conține 36.000 facsimile digitale ale manuscriselor Eminescu. Acestea sunt disponibile on-line la adresa <http://www.bar.acad.ro/EminescuEng2.html>.

Sunt disponibile pentru descărcare în mod gratuit operele lui Victor Babeș, George Enescu, Mircea Eliade, Homer, Dante Alighieri și **Napoleon Bonaparte**, atât în original, cât și în traducere românească.

Biblioteca virtuală a Academiei Române poate fi accesată la adresa www.biblacad.ro, secțiunea "Biblioteci virtuale" și cuprinde opere ale unor autori români sau străini – scriitori, muzicieni, pictori și inventatori.

Printre operele care sunt vizibile în format digital sunt cele grupate în „Personalități care au schimbat lumea”.

Printre lucrări se află manuscrise cu autograf, ediții princeps ale unora dintre cele mai importante opere literare din toate timpurile ("**Divina Comedie**" de Dante Alighieri sau caietele lui **Mihai Eminescu**), partituri muzicale ("**Oedipe**" de George Enescu) sau schițe ale primelor aparate de zbor din istorie (planurile aparatelor inventate de Traian Vuia).

5. Concluzii

În scopul evidențierii și promovării culturii populare și a tradițiilor din zone rurale, prin studierea în particular a unor zone reprezentative, vom elabora un sistem integrat utilizând metode și tehnici multimedia.

Realizarea acestui sistem conduce la obținerea de efecte benefice:

- o mai bună comunicare cu cetățenii și un câștig de imagine pentru România prin mediatizarea și promovarea valorilor culturale naționale;
- participarea conștientă a cetățeanului la procesul de instruire asistat electronic, la schimbul de valori culturale;
- democratizarea informației prin furnizarea de date coerente, consistente, actualizate și atestate științific;
- accesul neîngrădit la cultura națională a tuturor cetățenilor prin accesarea arhivelor virtuale din bazele de date;
- reducerea timpului de accesare a arhivelor virtuale.

Prin realizarea acestui sistem se va crea un spațiu informațional cultural privitor la valorificarea și protejarea patrimoniului național, ca factor important al identității culturale și interferențelor sale cu patrimoniul regional și european. Un aspect important al sistemului se referă la promovarea obiectivelor patrimoniului ce țin de dezvoltarea turismului cultural, care presupune crearea unei imagini pozitive a țării în context internațional.

BIBLIOGRAFIE

1. Declarația universală UNESCO privind diversitatea culturală, 2001.
2. ***: Multiculturalism în Australia, http://en.wikipedia.org/wiki/Multiculturalism_in_Australia
3. ***: Multiculturalism în Canada http://en.wikipedia.org/wiki/Multiculturalism_in_Canada
4. ***: Culture of the United States http://en.wikipedia.org/wiki/Culture_of_the_United_States
5. **SAROJINI, M.; NIROD, P.; KUMAR, D.:** Social Cleavages, Multiculturalism and Emerging Space for State in India under Globalisation Regime, International Economic History Congress, Session 22, Helsinki, August 2006.
<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.helsinki.fi%2Fiehc2006%2Fpapers1%2FMishra22.pdf>
6. **BADRUL, I.:** Multiculturalism in Art Education: a Malaysian Perspective, Faculty of Education, Universiti Teknologi Mara, MALAYSIA,
http://portal.unesco.org/culture/en/files/29700/11376859351isa_badrul.pdf/isa_badrul.pdf
7. ***: Multiculturalism, racism and class in Britain today, 2007,
<http://www.workersliberty.org/node/7682>
8. ***: Spain as a Multicultural Society,
http://wiki.triastelematica.org/index.php/Multicultural_society
9. Cultural Diversity and EU 2020, Presentation Philippe Kern at EU Observer Conference 26.01.2011, <http://www.keanet.eu/docs/culturaldiversity%20eu2020.pdf>
10. **MARGA, A.:** Manifest pentru o universitate performanta și competitiva, noiembrie, 2004.